THEOFIL SIMENSCHY

La 15 decembrie 1968 s-a stins din viață profesorul Th. Simenschy, după o grea suferință, dublată de luciditatea pînă în ultimul moment a minții sale strălucite, tocmai cînd viața îi oferea în sfîrșit liniștea necesară și posibilitatea de a-și tipări opera impresionantă realizată în ultimele decenii, dar rămasă în cea mai mare parte în manuscris.

Născut la 27 ianuarie 1892 în Iași, el a urmat cursurile Seminarului Pedagogic și ale Liceului Național din Iași, absolvindu-l ca șef de promoție în 1910. După trei ani de studii la Universitatea din Iași, obține licența *Magna cum laude* în filologia clasică și germană. Profesor suplinitor timp de cîțiva ani, participă la războiul de întregire (1916—1918), pentru a reveni în învățămîntul mediu după război. Devenit asistent la catedra de limba și literatura greacă a Universității din Iași în 1926, el își trece doctoratul în litere la aceeași universitate în 1927. Din 1929 este conferențiar de limbile clasice la Facultatea de teologie din Chișinău pînă în 1938, cînd revine la Universitatea din Iași cu gradul de conferențiar iar apoi de profesor.

Domeniile în care și-a desfășurat activitatea didactică și științifică au fost limbile clasice, limba și literatura sanscrită și mai ales gramatica comparată a limbilor indo-europene. Opera sa, cuprinzînd peste 100 de lucrări tipărite și manuscrise, este constituită din manuale și ediții școlare, traduceri, tratate universitare, studii și volume de cercetări științifice originale.

În domeniul limbilor clasice, Th. Simenschy a publicat traduceri din Platon (*Gorgias*, 1920), Musaeus (în Orpheus, I, 1925, nr. 4), Dionisie Pseudo-Areopagitul (în colaborare, 1936), Lucian (*Toxaris*, 1938), Herodot ș.a.

În același domeniu a dat o gramatică a limbii latine (ediția I, 1924, a IV-a 1937) și una a limbii grecești (1935), urmată de o sintaxă (1939), unanim apreciate, poate cele mai bune la noi în acest gen [1].

Limbii grecești i-a dedicat o serie de studii importante: *Le complément des verbes qui signifient „entendre" chez Homère. Étude de syntaxe historique et comparative* (1927)[2]; *Limba*

---

[1] Primite călduros în țară, ele au fost recenzate elogios și în străinătate: L. R. Palmer în Classical Review, LI, 1937, nr. 5; A. Guillemin, REL, 1938, p. 224 s.; A. Ernout, BSL, 39, 1938, p. 67; P. Chantraine ibid., 36, 1935, p. 42 s.; E. Frankel, Indog. Forsch. LIV, 1936, p. 156 s.

[2] Recenzată favorabil de A. Meillet, BSL, 29, 1929, 2, p. 94 s.; P. Kretschmer, Glotta, 18, 1930, p. 239; P. Chantraine, Rev. Phil., 55, 1928, p. 377. ș.a.

StCl, XI, 1969, p. 429—430, București

koiné (1932); *Studii asupra Noului Testament și a Septuagintei* (1936) ș.a., iar printre manuscrisele rămase există o *Sintaxă a limbii grecești* (500 p.). În ce privește limba latină, în afară de manualul amintit, printre manuscrisele rămase se află un tratat universitar cuprinzînd trei volume, fonetica, morfologia și sintaxa cazurilor limbii latine și însumînd peste 900 de pagini.

Domeniul său de predilecție a fost însă, așa cum aminteam, gramatica comparată indo-europeană și în special domeniul sintaxei. În afara tezei de doctorat amintite, construită pe o solidă bază comparativă, Th. Simenschy a publicat (mai întîi în Buletinul Philippide și apoi în volum separat, 1949) lucrarea sa fundamentală *La construction du verbe dans les langues indo-européennes* (XI + 279 p.), în care fundează sintaxa numelui indo-european în dependență de verb [3]. O lucrare manuscrisă, *Sintaxa verbului indo-european*, ca și studiile asupra teoriilor sintactice ale lui Pāṇini (vezi mai jos) întregesc aceste preocupări ale sale. În afara lo tratate de nivel universitar privind fonetica și morfologia indo-europeană, ca și problemele teoretice legate de indo-europenistică, constituie obiectul unor lucrări manuscrise însumînd peste 1000 de pagini. Cursuri manuscrise similare au ca obiect limbile germanice (gotica, Althochdeutsch, Mittelhochdeutsch). O comunicare ținută la Academia Română în 1944 tratează despre locul limbii hitite printre limbile indo-europene, problemă pe atunci viu disputată.

Domeniul căruia i-a dedicat însă poate cea mai mare parte a activității sale este limba sanscrită. Theofil Simenschy este primul român care a tradus masiv direct din sanscrită: *Panciatantra* (ediția a II-a 1969, apărută la Editura pentru literatură); *Bhagavadgita* (1944) și o serie de alte episoade din *Mahābhārata*; *Katha-Upanișad* (1937) și *Mundaka-Upanișad* (1939); fragmente din *Rig Veda* (1943); o serie de sutre din gramatica lui Pāṇini (1957); numeroase aforisme din literatura sanscrită, parte publicate în reviste, multe însă rămase în manuscris (300 p.). În 1959 a apărut o succintă gramatică a limbii sanscrite (Editura științifică, 164 p.) iar în anul următor un studiu asupra unor probleme gramaticale la Pāṇini (Analele Universității din Iași). Numeroase alte articole și studii asupra culturii și literaturii indiene vechi și moderne au apărut de-a lungul anilor în cele mai diverse publicații. Preocuparea sa a mai constituit-o adeseori influența exercitată de limbile și literaturile care formau obiectul cercetărilor sale asupra limbii și culturii românești[4]. Opera sa manuscrisă inedită, aproape la fel de întinsă ca și cea tipărită, conține peste 7000 de pagini într-o formă finisată și la un nivel științific care cere urgenta lor publicare[5].

Ca profesor, Th. Simenschy și-a depășit, fără îndoială, opera științifică. Cei care, ca semnatarul rîndurilor de față, au avut fericirea de a-i fi fost elevi, nu vor uita niciodată înalta competență științifică a magistrului lor, ușurința cu care lămurea atît un text homeric cît și un fragment de papirus tîrziu, finețea interpretărilor literare, tactul său pedagogic și mai cu seamă acel inefabil și inimitabil aer elevat al seminarelor sale. Cu toții îi datorăm poate partea cea mai bună din formarea noastră profesională și umană, mărturisind prin aceasta că știința sa n-a fost literă moartă de carte, ci învățătură vie.

C. Poghirc

---

[3] Recenzată favorabil de M. Lejeune, BSL, XLV, 1949, p. 59 s.; P. Chantraine, REG, LXIV, 1951, p. 357 s.; J. Gonda, Lingua, IV, 1954, 1, p. 99–103 ș.a.

[4] Deși numai două din lucrările sale sînt publicate în limbi străine, activitatea sa științifică a fost apreciată peste hotare, cum se vede din recenziile amintite, atrăgîndu-i alegerea sa ca membru în Société de Linguistique de Paris (membru perpetuu din 1927), Indogermanische Gesellschaft (1927), iar din 1936 ca membru al Comitetului acestei societăți.

[5] O bibliografie completă a lucrărilor lui Th. Simenschy publică Traian Diaconescu în Analele Universității din Iași, 1969.